

Mads Brinkmann Pedersens translokationstale

Taler

Mads Brinkmann Pedersen
Rektor på Struer Statsgymnasium

Dato

23. juni 2023

Sted

Struer Statsgymnasium

1 **Kære dimittender, kære forældre, kære familier og kære ansatte på
Struer Statsgymnasium**

23 juni 2023. Det er regnskabets time i Struer. Eksamensbeviserne skal deles ud.

- 5 Karaktererne er blevet vægtet og ganget. Vi har gjort regnestykket for de faglige præstationer til dagligt og til eksamen op. Nytårsnat 1732 i Tønder var det også regnskabets time for – pietismens salmedigter – Hans Adolph Brorson: hør her den første strofe af nytårssalmen ”Kom, hjerte, tag dit Regnebræt” udkommet 1732 i samlingen *Nogle Jule- Psalmer*:

10

- Kom, hjerte, tag dit regnebræt** Kom, hjerte, tag dit regnebræt, skriv op dit
15 levnedts dage, se til, at du kan sanse ret og tænke lidt tilbage! Hvad har du gjort de mange år, du har i verden levet? Tænk, trykke sjæl, at alting står i Guds register skrevet!

- På tærsklen til et nyt år byder hans samvittighed ham at gøre regnebrættet op
20 over sine gode og knapt så gode gerninger. Det er tid til selvransagelse. Hans ved, at han har syndet, at hans gerninger og ord nok forsvinder i den hastige jordiske tid, men også at alt står mejslet i Guds register. På den sidste dag skal der afregnes for *svig, list og kåde lysters onde gnist*. Hans ’ selvransagelse, midtvejsregnskabet viser et så stort estimeret underskud, at Hans frygter, at der
25 ikke er dage nok tilbage til at få rettet ubalancen mellem gode og knap så gode gerninger op. Konklusionen er derfor klar: der er ikke andet at gøre end at kaste sig ned med ydmyghed for nådens stol og bede om forsoning, og love at bruge de sidste dage bedre så ”*livets aften kan få en sød og salig ende*”. Af selvransagelsen følger en følelse af utilstrækkelighed, en fornemmelse af ikke at

30

have forvaltet det levede liv godt nok, frygt for, hvad eftertiden må bringe, og vigtigst af alt for Brorson, en appel til hjertet om at vende sig mod Gud i bøn.

Kære studenter: Ligheden er der, for I står også ved en skillelinje i jeres
35 ungdomsliv. I den seneste tid har I med garanti tænkt om I har brugt tiden godt nok, og om resultaterne på jeres studiemæssige regnebræt nu vil række til det I drømmer om i fremtiden. Men forskellene er også til at få øje på. Nok bliver jeg kaldt et orakel, nok er det mig der styrer det der chat gpt og her på SSG, men så rækker min indflydelse heller ikke længere. Og jeg ved at den dominerende
40 følelse i jeres hjerter de sidste par dage har været flyvefiskagtig lethed og en champagneboblende glæde, der bare måtte ud, og med god grund.

Når jeg nu tager jer med på en tidsrejse tilbage, er formålet heller ikke at I nu skal ransage jeres studietid efter situationer, hvor I kunne have gjort det lidt
45 bedre, anstrengt jer lidt mere. I onsdags afsluttede vi den store udlodning af jeres faglige dybder. Det er et kig tilbage på en tid på 1,2 eller 3 år, hvor vi har gjort vores bedste på at invitere jer inden for i ungdomsuddannelseshuset, inden for i et fagligt og socialt fællesskab med ambitionen om at løfte jer personligt og fagligt.

50 For 1, 2 eller 3 år siden kom I en augustdag som små forpjuskede, forsigtige og måske også lidt forskræmte piger og drenge. I dag, en solbeskinnet junidag med blå himmel og mågeskrig over Struers røde tage, sidder I nu her som nyudklækkede, flyvefærdige om end lidt vingeskudte studenter, brave svende og
55 stolte kvinder, klar til at indtage verden. Det er en ren transformation, personlig dannelse og faglig uddannelse, hver især og mindst lige så vigtigt i fællesskab.

I juni 2023 virker COVID 19 aldeles uaktuel og harmløs. Godt nok slumrede bæstet i august 2020, da STX'erne, HHX'erne, HTX'erne og prelb-eleverne
60 trådte ind på SSG med alle de kildrende spændte forventninger til alt det sociale, men det vendte hurtigt tilbage med fornyede og ødelæggende kræfter: forsamlingsforbud, aflysning af alle sociale arrangementer senere på efteråret og fra juletid hjemsendelse til 4 måneders nødundervisning. I nåede kun Kilen Rally, aktivitetsdagen blev i skrivebordsskuffen – timet og tilrettelagt, ingen
65 fester, caféer eller andre sociale aktiviteter, hvor I kunne formes og dannes i fællesskab. Det blev til et par runder Facebooktransmitteret bingo med sprint til rektors kontor, julehygge i klasserne med æbleskiver, Stand Up med Thomas Hartmann og Torben Chris på Teams, nissehuer og julecafé klassevis inden den

70 lange nedlukning og kagebagningskonkurrence efter jul. I kom ikke med til den
udsatte gallafest i foråret 21, men nåede selvtests i klasserne. 28.5. afholdt vi
årets eneste fredagscafé på tværs for jer. I august 2021 begyndte de lyseblå huer
– HF’erne – og heldigvis var uhyret tæmmet så meget, at vi endelig kunne være
75 sammen bevæbnet med coronapas, selvtests indtil omikronvariantens hærgen
ved årsskiftet, hvor vi snart talte om hvem der manglede at blive smittet. End
ikke rektor slap. Men fra august 21 fik elevlivet lov til at springe i blomst som en
frørig ukrudtsmark efter regnskyl: vellykket aktivitetsdag, Go Morn SSG med
stor energi og engagement, fredagscaféer med brætspil, hockey, volley og
koncert, PNYX-fester med historisk tilslutning og stor iderigdom fra
80 PNYXrådet, studietur til Amsterdam og Johnny De Luxe i forår 22, teater,
rektors fødselsdag, galla, studietur til Bruxelles og Københavnertur i foråret 23,
forårsfest, Mads De Krak og meget mere. I spiringsprocessen var I både solskin,
gødning og vand gennem udvalg, kontorfremmøde hos ledelsen, gode idéer på
Lectio og af alle andre kanaler. I ventede ikke bare på socialt bedre tider, men
85 tog initiativ sammen med os, fordi I så gerne ville.

Jeg håber at I føler, at vi sammen lykkedes med at få kompenseret for det socialt
udhungrede 2020-21. I måtte sætte jeres iver efter at udfolde ungdommeligt
letsind sammen på pause og lade voksne forsigtighedsprincipper få første
90 prioritet. Det kræver samfundssind, en god pude at bide i eller blot et
tidsubegrænset netlix-abonnement til at få tankerne på andre veje. Uanset hvad
mestrede I sammen situationen, loyalt inden for de udstukne retningslinjer.

Men selv for rektorer var det en streng tid: jeg sendte 14.1.21 link til sangen
95 Tomgang med Shaka Loveless til rektorkollega med hang til det dramatiske.
Svaret kom prompte: *"Jeg er døende, men lever lidt når jeg hører fra dig. shit det
er et ensomt lorteliv"*. Jeg skrev tilbage beroligende, at jeg havde det på samme
måde, men at vi nok skulle komme igennem, men uden egentlig virkning: *"Du
har ret, men jeg ærgrer mig over min lille el-bil for første gang. Svært at trække
100 slangeudstødningen ind i kabinen..."* Jeg svarede ham: *Hold op hvor jeg bobler
indeni af grin. Vi laver et show bagefter vi to: "Død, demotivation og depressioner
i ledelsen". Det bliver en sællert. Hvad med elektrochok?"*. Få sekunder efter kom
hans svar tilbage: *God idé. Overvejer også hårdt sving til højre når jeg krydser
broen. Jeg er så klar på noget a la Pallesen og Pilmark med deroute, demotivation
105 og død som tema. Og bagefter genindspiller vi Tom Kristensens "Hærværk" med
os begge i rollen som Ole Jastrau."*

110 Jeg håber at SSG-turen har indfriet de fleste af jeres ønsker om en uforglemmelig tid sammen med os og med hinanden, også selvom krigen i Ukraine sendte SSG ind i en kold vinter med 19 grader, der igen trak veksler på jeres mestringsevne.

I Tønder sidder Hans Adolph Brorson alene med sin bøn om nåde og tilgivelse.
115 Troen i pietismen var et individuelt anliggende, individet stod i en primært personlig relation til det guddommelige med institutioner som kirken og sakramente som det sekundære. Hin aften i Tønder oplever Hans sig som bagud på point, mangelfuld. I dag mangler der ingenting. I er ikke bare sprunget ud som studenter, men I sidder her som den bedste udgave af jer selv, fordi I har
120 rykket jer – nogle enormt, mange meget, og de færreste mindre.

Dimissionen er også en skillelinje for jer hver især. I har hver en hue, fester med familie hvor I er i centrum, I får jeres helt eget bevis, men I sidder her også som et farverigt fællesskab, og kører man ved sen aftenstid gennem Struers gader i
125 disse dage, kan man høre stemmer i kor, flokke af studenter, der fejrer hinanden. Feststemte hjerner og hjerter tilsat et stænk vemod, fordi jeres veje nu skilles – måske om en måned eller om et sabbatår. I skal i gang med noget nyt. Tilbage på den første fredag i februar måned markerede vi sammen symboliseret ved den flotte lanciers dans at I nu er del af det store SSG-fællesskab på tværs af
130 generationer af studenter. Jeg håber at tiden på SSG har tatoveret betydningsfulde aftryk med lang holdbarhedsdato ind i jeres hjerter.

Den engelsk avis The Times fandt via aktindsigt på samtlige 140 britiske universiteter frem til et stort antal bortcensurerede litterære værker, der qua
135 litterær kvalitet og litteraturhistorisk betydning hidtil har haft fast plads i pensum for litteraturstuderende, fordi de betragtes som hovedværker. Et eksempel er August Strindbergs *Frøken Julie*, der vurderes som for krads læsning til de studerende, fordi det i slutscenen antydes, at hovedpersonen vil begå selvmord. Væk med den. Derudover fandt The Times også 1081 trigger
140 warnings, som er en advarsel om ubehageligt indhold, ved værker af Shakespeare, Jane Austen, Agatha Christie. *Oliver Twist* af Charles Dickens deklarerer med en advarsel om børnemishandling. Den konservative undervisningsminister James Cleverly anerkender universiteternes ansvar for de studerendes mentale trivsel, men fremhæver samtidigt pligten til at udfordre
145 eleverne til at forstå verden som den er. De udfordres ikke af en airbrushed virkelighed skuret ren for alt det ubehagelige og komplicerede, ifølge Cleverly.

På SSG har vi beredskabsplaner og retningslinjer for alt muligt. Vi skal beskytte
jer mod sygdomme, skærme, alkohol, snus, rygning, krænkelser – fysiske som
150 digitale, mobning, mod alverdens ulykker. Og det i stigende takt. Men vi vil ikke
pakke eleverne ind i vat. Snubler man i ungdomslivet på SSG, kan man få trøst
og et mentalt plaster på knæet. Men vi har hele tiden det dobbelte fokus, at vi
har fået eleverne på et spændende tidspunkt i deres liv, i overgangen fra ikke
mere barn til næsten voksen, hvor de nok skal passes lidt på, men også rustes og
155 udfordres til selv at kunne træffe de rette valg. Det hedder i vores vision: *Hos os
skal de unge blive klogere på sig selv, på samfundet, på verdenen og på fremtiden,*
og at eleverne skal forlade os *medlevende, medskabende, modige og nysgerrige.*

Spørger man, hvordan de unge har det, har svaret som oftest lydt, at mistrivslens
160 er stigende. I dag er billedet mere nuanceret. Langt de fleste trives rigtigt godt,
men der er en voksende lille gruppe der oplever reel mistrivsel og en større
gruppe der rammes forbigående. Mistrivsel fylder og dukker op mange steder:
emne i valgkamp, tiltag på ungdomsuddannelserne og genstand for masser af
forskning. En forklaring på det er at det er mere normalt at tale om og vise
165 sårbarhed. Når Victor Axelsen græder af glæde over at have vundet OL finalen,
når Jonas Vingegaard i vinderinterview er tydeligt berørt efter knivoverfald på
børn på en legeplads i Frankrig, virker det meget menneskeligt, sympatisk og
acceptabelt. Og godt for det. En anden forklaring kaldes begrebsvandring.
Begreber hjemmehørende i psykiatrien breder sig invasivt ind i hverdagssproget:
170 travlhed bliver til stress, kærestesorg til depression og skuffelse til mentale
breakdowns. Det sidste er en observation fra privaten, når mine tvillingedrenge
taber i Fifa. *I er ikke fucked, men unge*, sagde Julius Mygind, da han på SSG
holdt foredrag om sit eget liv, med det budskab, at sårbarhed, smerte, lidelse
osv., hører til ungdomslivet med alle dets snubletråde. Danske Noemi
175 Katznelson - forsker ved Center for Ungdomsforskning - taler om dramatisering
og overdrivelse i vores måde at tale om mistrivsel på, der giver høje tal for
mistrivsel, fordi mange almindelige livsfænomener iklædes psykiatriske termer.
Faren er at vi går i panik over de høje tal og mister fokus på at skabe løsninger
for de der oplever dyb mistrivsel. Forskere ved Harvard har fundet indikationer
180 på, at trigger warnings og safe spaces, som er krænkelsesfrie zoner, har den
modsatte effekt på dem, de skulle beskytte. De usikre og sårbare kommer til at se
sig som endnu mere sårbare mødt med moderne vatindpakning.

Forlad os med troen på at det er ok at vise at man er sårbar. Men gør det med
185 faste og sikre skridt, fordi I har lært at håndtere og stå igennem hverdagens små

stormvejr. Herfra vil I kun i stigende grad blive mødt med en forventning om, at I selv kan feje isen ren og glat foran jer.

190 Og hvad skal I så? Jeg så for nylig en reklame for HD-studiet på CBS. Billedet viste en ung mand med let opknappet skjorte skuende ud ad vinduet mod nye muligheder. En Daniel Craig – 007 - uden musklerne og pigen, men med mål for øje. *Ønsker du mere ansvar, mere i løn, større arbejdsglæde, nye kompetencer*, lød teksten i reklamen.

195

En historie fortæller om en ung ugift kvinde, at hun besøgte et storcenter i flere etager med slagtilbud på mænd. Varehuset har seks etager. For hver etage bliver mændene bedre. Man kan kun køre op og aldrig ned. Eneste udgang er via bagtrappen. Og der er kun et slagtilbud pr. kunde. På første etage har mændene fast arbejde. Den unge kvinde tager nysgerrigt elevatoren op til næste etage, hvor mændene har arbejde og godt kan lide børn. På 3. etage ser de endda ovenikøbet godt ud, og oppe på 5. etage er der enormt flotte mænd med arbejde, kærlighed til børn, rengøringsevne- og vilje OG romantik. Her bør jeg blive, tænker den unge kvinde, men fristelsen for at undersøge den øverste etage overvælder hende. 6. etage er tom. Der er kun et skilt med teksten: *Du er gæst nr. 4.363.512 på denne etage. Pas på trinene ved udgangen.* Til de kvindelige gæster i salen: adressen er printet på bagsiden af programmet.

Moralen med historien spidder æstetikerens udfordring, nemlig ikke at kunne eller turde træffe et valg, der forpligter og så være i det med hud og hår, fordi det indebærer et fravalg. Kvinden er meget tilfreds på 4 og 5 etage, men kan ikke træffe et valg, fordi der er noget bedre etagen længere oppe. Og pointen er at der jo altid er en etage mere. At vælge er ikke at nøjes, men at beslutte sig. Den unge mand på CBS-reklamen ser meget tilfreds ud: **mere** i løn, **mere** uddannelse, **mere** ansvar. Teksten nævner dog ikke det der betyder mest for de fleste, når de sætter ord på det gode arbejdsliv. Det er hverken mere løn eller mere ferie, som kun opnår 2 og 3 plads på ranglisten over de vigtigste ingredienser. Ifølge sociologiprofessor Morten Frederiksen, er topscoreren, at man kan se mening med det man udretter. Og et job giver mening, når der er tilpas frihed i opgaveudførelsen, gode kollegarelationer og oplevelsen af at være værdsat. Find et job der giver mening, så bliver I mindre sygefraværende, får mere lyst til at efteruddanne jer og til at blive længere tid på arbejdsmarkedet efter pensionsalder. Træf gode valg for jer selv og for samfundet.

I har intet at frygte. I er klar til at tage livtag med fremtiden. Men vogt jer for og forbered jer på den uundgåelige voksensurhed. Det er videnskabeligt bevist af Christian Bjørnskov, professor og forsker i politisk økonomi, at voksne bare er mere sure eller mindre glade. Lavpunktet i forsøringsprocessen af det voksne
230 sind er sidst i 40'erne og allerlavest hos forældre, som først kommer tilbage i mental balance, når ungerne er flyttet hjemmefra. 40'erne er skuffelsens årti, hvor man er vidne til kroppens forfald og indser at tingene ikke blev som man håbede. Med 50 går det fremad igen. Man affinder sig ganske enkelt med det tidsbegrænsede klippekort og laver realistiske fremtidsplaner. Voksenheden er
235 desillusionens tid. Evnen til at sanse verdenen spontant og umiddelbart svækkes, og de fælles euforioplevelser bliver færre. Måske er det derfor at det gør særligt ondt på 40 årige mænd i rødhvide trøjer, når landsholdet igen aflyser den savnede sejr- og glæderus. Så er fornemmelsen i brystet ikke eufori, men kun strammende tekstiler.

240 Her er grunden til at lærerne, sekretærerne, pedeller, rengøringsdamerne, kostskolepædagoger, kantine og køkken, hele ssg-teamet møder ind hver dag, hver uge og hver måned skoleår for skoleår. Nok får de løn, pension og feriepenge, men I holder os yngre end dåbsattestens alder. Når vi ser jer tale om
245 alt det I sanser med ungdommens styrke, kan vi selv bagerst i vores dopamintomme hjerner fornemme små glimt fra vores eget ungdomsliv. Voks ikke fra det for hurtigt. Surheden indhenter jer.

I foråret havde vi et møde om sidste skoledags underholdning, som vi voksne
250 gerne ville have anderledes. I gjorde det så flot. Men mens jeg talte alvorstungt med jer, kunne jeg aflæse i nogle blikke, at der blev tænkt over, hvad han dog er blevet så sur over. Jeg holdt den alvorlige maske, men kunne med smil på den indre skærm genkalde mig situationen, da Henning Galmar min rektor på Fjerritslev gymnasium varslede kollektiv straf hvis der igen kom mælk i
255 stereoanlægget på grund af småstænk fra en haglbyge af mælkekartoner der ramte 1g-erne. Jeg kastede naturligvis ikke mere end en enkelt eller to, og de var ikke mere end halvfulde.

Og kom gerne tilbage til det vestjyske. Måling efter måling viser at livskvaliteten
260 er højest på landet og i byer med op til 50.000 indbyggere, mens Københavns og Aarhus kommune ligger i bund ti. Overfor storbylivet som et hamsterhjul i rasende fart tunet af højere leveomkostninger og renteudgifter, står bedre naboskab, en følelse af større frihed og fællesskab f. eks i forbindelse med

265 frivilligt arbejde i Foreningsdanmark.

Vinderen af dette års Buchholtz-prisopgave er Frigg fra 1g. Hun hjælper mig med at få rundet af. Jeg har fået lov at klippe i hendes reflekterende artikel om venskab:

270

Det er et jeg, et vi, et os og et vores, der fødes og fæstnes, og udelukkende ved at kigge på hinanden kan man kommunikere, forstå og fornemme. Der findes et helt sprog i øjenkontakten mellem de rette personer. I hinandens nærvær finder man en skjult portal til en mærkværdig og blomstrende verden. Det er det sted, hvor
275 *akavet stilhed ikke eksisterer, men i stedet er blevet erstattet af en omfavnende og betryggende ro. Det interne, der opstår i et venskab, er det smukkeste og mest nærværende bevis på denne verden, der forklæder sig som følelsen af en uendelig sommer og troen på udødelighed, så længe man blot er sammen.*

280 Kære studenter. I er de mest fantastiske unge mennesker, som udklækkes fra SSG-fabrikken i år. Vær stærke, modige, sårbare, unge og alt det andet, men vær jer selv og ikke mindst noget for hinanden. Mød verden med tillid og den SSG-selvtillid, vi har podet jer med. Så ved vi på SSG at det nok skal gå jer godt.

285 Ved årets lærerrevy for jer optrådte jeg med Andreas Odbjerg: Hvad skal verden med sådan en som mig” i lettere redigeret ordlyd. Det taler ikke gentagelsen, men jeg sender jer herfra med slutverset i et dugfrisk remix:

290

Mange gange tænkte vi hvad sku’ I dog gøre uden os Vi ved ikke hvor I ender Sidste dag på SSG snart venter fest med studentervenner Ah hvor bli’r det altså smukt Det er et mirakel, I trods alt kom hertil Der kan I
295 ***se – vi fik jo styr på det”***

Hermed dimitterer jeg årgang 2023 fra Struer Statsgymnasium.

300 **Kilde**
Manuskript tilsendt af taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

305

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mads-brinkmann-pedersens-translokationstale>

310

315

320

325

330

335

340